

Anna JANISZEWSKA, Karolina DMOCHOWSKA-DUDEK

PRZESTRZENNE ZRÓŻNICOWANIE STARZENIA SIĘ LUDNOŚCI W ŁODZI

Dr hab. Anna Janiszewska, prof. nadzw. UŁ – *Uniwersytet Łódzki*

Adres korespondencyjny:
Wydział Nauk Geograficznych
Katedra Geografii Regionalnej i Społecznej
ul. Kopcińskiego 31, 90-142 Łódź
e-mail: annajaniszewska1@wp.pl

Dr Karolina Dmochowska-Dudek – *Uniwersytet Łódzki*

Adres korespondencyjny:
Wydział Nauk Geograficznych
Katedra Geografii Regionalnej i Społecznej
ul. Kopcińskiego 31, 90-142 Łódź
e-mail: karolina.dmochowska@geo.uni.lodz.pl

1 ZARYS TREŚCI: Opracowanie podejmuje problematykę związaną ze zjawiskiem starzenia się ludności. W artykule przedstawiono starzenie się ludności w Łodzi, w której obecnie obserwuje się najwyższy poziom zaawansowania procesu starzenia wśród największych miast Polski. W tym celu poddano analizie nie tylko poziom i tempo tego procesu w mieście, ale także zróżnicowanie przestrzenne starzenia się ludności w Łodzi. Analiza procesu starzenia się ludności została przeprowadzona na podstawie danych statystycznych pochodzących z bazy BDL (poziom i tempo starzenia), jak również z NSP 2011 (dywersyfikacja przestrzenna).

SŁOWA KLUCZOWE: starzenie się ludności, ludzie starzy, zróżnicowanie przestrzenne, Łódź.

THE SPATIAL DIVERSIFICATION OF THE POPULATION AGEING IN THE CITY OF ŁÓDŹ

ABSTRACT: This article presents the issue of population ageing in the city of Łódź, which currently has the fastest ageing society among the largest Polish cities. The level and the dynamics of population ageing have been analysed, as well as spatial diversification of the ageing process due to information from Local Data Bank of Central Statistical Office and National Census 2011 data.

KEYWORDS: the population ageing, the elderly people, spatial diversification, Łódź.

1.1. Wprowadzenie

Zjawisko starzenia się społeczeństw należy do istotnych problemów współczesnych czasów. Polega ono na ciągłym wzroście liczby ludzi w podeszłym wieku w ogólnej liczbie ludności żyjącej w poszczególnych krajach. Starzenie się ludności jest uwarunkowane trzema czynnikami. Zaliczamy do nich zarówno przeszłe, jak i bieżące tendencje w zakresie rodności i umieralności oraz ruchy migracyjne (Preston, Himes, Eggers 1989). Pierwszym czynnikiem jest spowolnienie przyrostu liczby ludzi młodych, które jest wynikiem spadku w poziomie płodności i rodności. Jest to starzenie się ludności od podstawy piramidy wieku. Gwałtowne przyspieszenie wzrostu liczby osób starszych może być także konsekwencją spadku umieralności w starszych grupach wieku i ten typ przemian zwany jest starzeniem się od wierzchołka piramidy (Grundy 1996; Frątczak 2002). Starzenie się ludności od podstawy i wierzchołka piramidy mogą występować także równocześnie. Trzecim demograficznym czynnikiem starzenia się ludności są migracje, których rola wzrasta w układach lokalnych.

Od początku XX stulecia trwa proces wydłużania się ludzkiego życia, a równocześnie spada liczba urodzeń. Przemiany demograficzne są następstwem rewolucji demograficznych, w tym pierwszego i drugiego przejścia demograficznego. W ich wyniku został zapoczątkowany „nowoczesny proces starzenia” (Rosset 1982), określane w literaturze jako „siewiąca populacja” (Giddens 2005) albo „siewiące pokolenie” (Stuart-Hamilton 2006). Starzejąca się populacja generuje nowe wyzwania, nie tylko w wymiarze ekonomicznym, ale i społecznym, kulturowym. Seniorzy tworzą dostrzegany sektor konsumentów, o czym świadczy stosowany termin *silver economy* (Grzelak-Kostulska 2016).

Problem demograficznej starości dotyczy także Polski. Wyliczenia Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) informują, że w roku 1950 Polaków w wieku 65+ było nieco ponad 5% w skali populacji generalnej, 50 lat później – 12,4%, a w 2016 roku – już 16,4%. Starzenie się ludności w większym stopniu dotyczy polskich miast niż obszarów wiejskich, bowiem udział ludności starej w miastach w 2016 roku wyniósł blisko 18%, a na obszarach wiejskich nieco ponad 14%. Jak pisze S. Kurek (2008), układ przestrzenny rozmieszczenia ludności w wieku 65 lat i więcej nie zmienił się w latach 1988–2002; nadal istnieje podział na starsze demograficznie ziemie środkowe i wschodnie oraz młodsze północno-zachodnie.

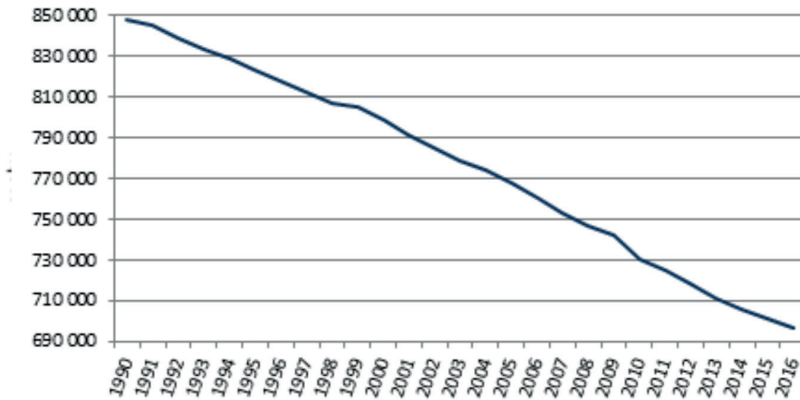
Wśród polskich metropolii w drugiej połowie XX wieku, sytuacja najsilniej sprzyjająca starzeniu się ludności charakteryzowała Łódź (w całym powojennym okresie generalnie bardzo niska dzietność i niska atrakcyjność osiedleńcza), w ostatnich latach Łódź ma podobne tempo starzenia jak stolica kraju lub wręcz wyraźnie spychana jest na drugie miejsce – jeśli idzie o poziom zaawansowania procesu starzenia się ludności – przez Warszawę. Wynika to przede wszystkim z wpływu umieralności, działającego w przypadku Łodzi „kompensująco”.

Najwyższa umieralność odnotowana w tym mieście – choć skoncentrowana przede wszystkim wśród młodych dorosłych (tj. w zbiorowości jednostek w wieku 20–39 lat) – obniża szanse dożycia do starości, w tym i tej zaawansowanej (Szukalski 2010).

W opracowaniu przedstawiono zmiany poziomu zaawansowania procesu starzenia się ludności Łodzi oraz jego tempo. Analizę przeprowadzono dla lat 1995–2016. Celem artykułu jest także zaprezentowanie zróżnicowania przestrzennego starzenia się ludności w mieście, dla roku 2011, na podstawie danych pochodzących ze spisu powszechnego.

1.2. Rozwój potencjału ludnościowego Łodzi w latach 1990–2016

Łódź od wielu lat wyludnia się, procesy depopulacyjne obserwuje się od początków lat 90. ubiegłego wieku (ryc. 1). Spadkowa tendencja liczby ludności ma charakter stabilny i zgodnie z prognozami, w 2050 roku Łódź będzie miastem liczącym niewiele ponad 484 tys. osób. W latach 1990–2016 potencjał ludnościowy miasta pomniejszył się o blisko 152 tys. osób (z 848,3 do 696,5 tys.), co oznacza ubytek o 17,9%. Obserwowany w mieście głęboki regres demograficzny zdeterminowany jest, z jednej strony następstwami transformacji politycznej, społecznej i gospodarczej, a z drugiej strony – ewolucją procesu reprodukcji demograficznej i zachowań migracyjnych ludności (Szukalski 2012; Dzieciuchowicz 2014).



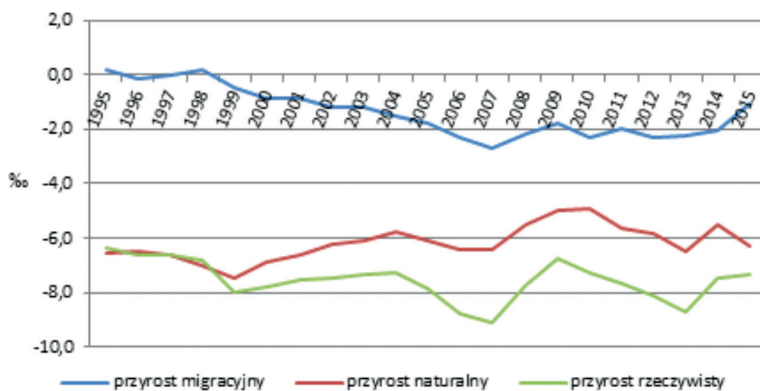
Ryc. 1. Potencjał ludnościowy Łodzi w latach 1990–2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

Zmiany liczby ludności są wynikiem przyrostu naturalnego i migracyjnego, w przypadku Łodzi przez ostatnich kilkanaście lat oba te składniki przyrostu rzeczywistego były ujemne, przy czym występowała wyraźna dominacja ubytku

naturalnego nad ubytkiem migracyjnym (ryc. 2). Niekorzystna sytuacja demograficzna miasta była więc w głównej mierze efektem zawężonej reprodukcji ludności, którą wyraża nadwyżka liczby zgonów nad liczbą urodzeń.

O zawężonej reprodukcji ludności Łodzi świadczy także współczynnik dzietności, którego wartości w omawianym okresie były bardzo niskie, w roku 2002 i 2003 osiągnęły wartość nawet poniżej 1. W następnych latach współczynnik dzietności osiągnął nieco wyższe wartości, ale były one poniżej 1,3, co oznaczało skrajnie niską dzietność. Takie wartości współczynnika dzietności nie gwarantują prostej zastępowalności pokoleń. Współczynnik dzietności utrzymujący się blisko progu skrajnie niskiej płodności jest niepokojący również z innego powodu – mianowicie powrót do wyższej dzietności może być utrudniony z powodu tzw. „pułapki niskiej płodności”¹.



Ryc. 2. Przyrost rzeczywisty, naturalny i migracyjny w Łodzi w latach 1995–2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

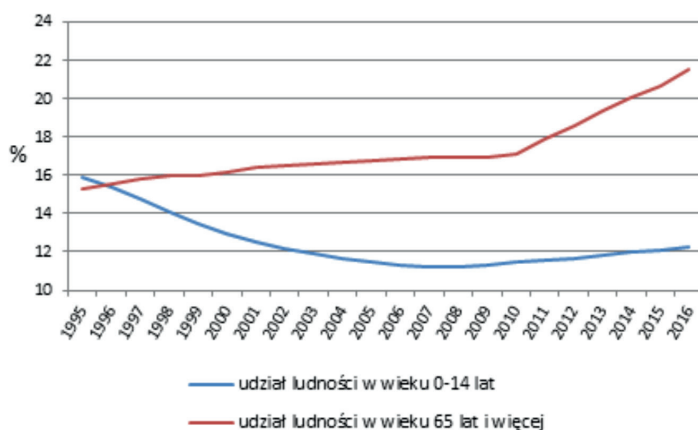
¹ Hipoteza pułapki niskiej płodności mówi, że w procesie spadku dzietności występują trzy wzajemnie wspierające się mechanizmy: demograficzny, społeczny i ekonomiczny. Mechanizm demograficzny polega na tym, że występuje dynamiczne sprzężenie zwrotne pomiędzy dzietnością i liczbą urodzeń a strukturą wieku ludności: malejąca liczba urodzeń powoduje zmniejszenie udziału ludzi młodych w populacji i w konsekwencji przyspieszenie procesu starzenia się ludności. Z kolei im starsza jest struktura wieku, tym mniejsza liczba urodzeń. Te wzajemnie napędzające się procesy w długim okresie mogą spowodować tak głębokie zmiany w strukturze ludności, że pojawi się negatywny „impet” wzrostu ludności, tzn. trwały spadek liczby ludności wynikający z jej struktury wieku. Czynniki ekonomiczne pojawiają się, gdy z powodu postępującego starzenia się ludności na kolejne generacje są nałożone większe ekonomiczne obciążenia niż na generacje wcześniejsze. Konfrontacja oczekiwań młodych ludzi zakładających rodziny, którzy chcieliby podwyższyć lub przynajmniej utrzymać standard życia swoich rodziców, z trudniejszymi warunkami ekonomicznymi, z jakimi mogą się zmierzyć, może powodować ograniczenie ich aspiracji rodzicielskich i zmniejszenie liczby dzieci – co znowu prowadzi do demograficznego sprzężenia zwrotnego pomiędzy procesami starzenia się i malejącej liczby

1.3. Poziom i tempo starzenia się ludności w Łodzi w latach 1995–2016

Procesom depopulacyjnym, rozpoczętym od lat 90. XX wieku, w Łodzi towarzyszyły zmiany struktur ludności, w tym struktury wieku. Jeszcze w połowie lat 90. ubiegłego wieku odsetek dzieci i młodzieży do 14. roku życia był większy niż udział ludności, która miała 65 lat i więcej. Od tego czasu obserwuje się sukcesywny spadek udziału osób w wieku 0–14 lat i wzrost odsetka populacji osób starych (ryc. 3). W 2016 roku subpopulacja dzieci i młodzieży stanowiła już tylko niespełna 13% ogółu mieszkańców miasta, a odsetek ludzi w podeszłym wieku był o ponad 9 pkt. procentowych wyższy (21,5%).

Na wysoki poziom starzenia się ludności w Łodzi wskazuje indeks starości demograficznej, który tylko dla 1995 roku był niższy niż 100 (tab. 1). Od tego roku jego wartości były wyższe niż 100, co oznaczało, że udział ludności starszej przekraczał udział dzieci i młodzieży. W 2016 roku indeks starości osiągnął bardzo wysoką wartość – ponad 175.

Liczba osób w wieku 65 lat i więcej w 1995 roku wynosiła nieco ponad 125 tys., w analizowanym okresie subpopulacja ta prawie cały czas się powiększała, największe przyrosty odnotowano od 2012 roku, o czym świadczą wysokie indeksy jednopodstawowe (tab. 1). W końcowym etapie analizy, tj. w 2016 roku liczba seniorów w Łodzi przekroczyła 150 tys. osób.



Ryc. 3. Odsetek ludności w wieku 0-15 i 65 lat i więcej w Łodzi w latach 1995–2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

urodzeń. Te dwa mechanizmy są dodatkowo wzmacniane przez społeczny komponent: według socjologów osoby posiadające mało rodzeństwa są relatywnie bardziej skłonne do ograniczania liczby własnych dzieci. Hipoteza pułapki niskiej płodności mówi zatem, że zmiany struktury wieku spowodowane długookresowym niskim poziomem dzietności mogą być tak głębokie, że powrót do poziomu dzietności bliskiego zastępowalności pokoleń staje się niemożliwy, a zmiany w strukturze – nieodwracalne (Lutz i in. 2006).

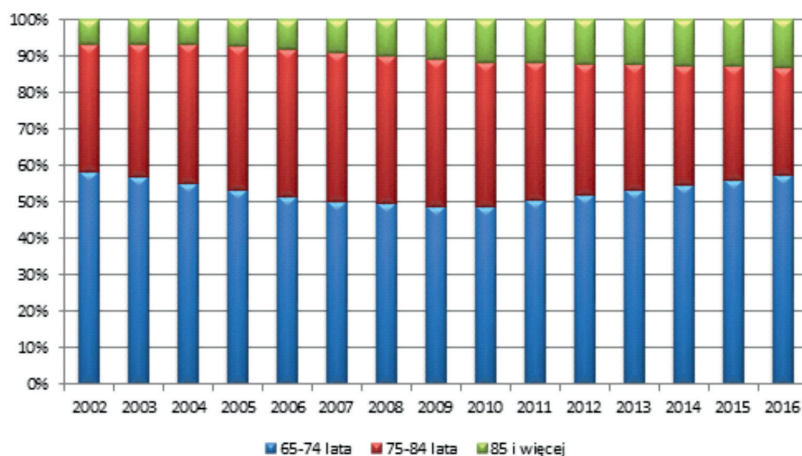
Tabela 1. Charakterystyka ludności w wieku 65 lat i więcej w Łodzi w latach 1995–2016

Rok	Liczba osób w wieku 65 lat i więcej	Indeks dynamiki 1995 = 100	Indeks starości demograficznej
1995	125 539	100,0	95,7
1996	127 319	101,4	101,2
1997	128 628	102,5	107,2
1998	129 199	102,9	113,6
1999	128 895	102,7	119,0
2000	129 294	103,0	125,3
2001	129 684	103,3	130,7
2002	129 670	103,3	135,4
2003	129 204	102,9	139,5
2004	128 830	102,6	142,5
2005	128 517	102,4	145,7
2006	128 291	102,2	148,8
2007	127 471	101,5	150,7
2008	126 763	101,0	151,2
2009	126 020	100,4	150,4
2010	124 818	99,4	148,3
2011	129 490	103,1	154,0
2012	133 497	106,3	158,8
2013	137 488	109,5	163,2
2014	141 323	112,6	167,0
2015	145 153	115,6	170,8
2016	150 062	119,5	175,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

Populacja ludzi starych nie stanowi homogenicznej zbiorowości, jest wewnętrznie zróżnicowana. Ludność w wieku 65 lat i więcej, ze względu na znaczną różnorodność swojej struktury wewnętrznej, podlega dalszym podziałom, w wyniku których wyodrębniane bywają grupy np. „młodszych starych”, „starszych starych” i stulatków (Kowaleski 2008). Jest to wynik wydłużania się życia i powiększania się odsetka osób, także w tych grupach wieku (tzw. podwójne i potrójne starzenie się ludności).

„Młodszy starzy” (65–74 lata) w Łodzi stanowili największą grupę ludności starej, po okresie spadku udziału tej grupy w ogólnej liczbie seniorów w latach 2004–2010, ich odsetek znów wzrósł (ryc. 4). W 2016 roku osoby w wieku 65–74 lata stanowiły ponad 57% wszystkich ludzi starych. Od 2010 roku odnotowano wyraźny spadek udziału „starszych starych”, tj. osób w wieku 75–84 lata, którzy są mniej liczną grupą wśród zbiorowości ludności starej, ich udział w 2016 roku wyniósł nieco ponad 29%. Najstarsi mieszkańcy Łodzi – osoby powyżej 85. roku życia – to najmniej liczna grupa osób starszych w mieście, chociaż ich udział w ogólnej liczbie mieszkańców miasta ma stałą tendencję wzrostową. W latach 2002–2016 odsetek osób w wieku 85 lat i więcej zwiększył się ponad dwukrotnie, z 1,1 do 2,8%. W zbiorowości ludzi starych najstarsi mieszkańcy Łodzi obecnie stanowią grupę z 13% udziałem.



Ryc. 4. Struktura ludzi starych w Łodzi w latach 2002–2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

1.4. Przestrzenna struktura starzenia się ludności²

Miasto Łódź charakteryzuje się koncentryczno-sektorową strukturą przestrzenną ludności. Układ przestrzenny, który ukształtował się w końcowym etapie PRL-u, utrwalił się podczas transformacji systemowej. W przestrzeni miasta występuje nierównomierny podział zasobów ludnościowych pomiędzy jednostki osiedlowe. Największe skupiska ludności koncentrowały się w śródmieściu oraz w przyle-

² Analiza zróżnicowania przestrzennego starzenia się ludności w Łodzi została przeprowadzona na podstawie informacji pochodzących z NSP z 2011 roku. Jednostkami odniesienia były rejony statystyczne, dla celów analizy na mapach naniesiono także granice jednostek osiedlowych (*Statystyczna charakterystyka...* 1990).

głych i wkraczających na obszary peryferyjne wielorodzinnych zespołów mieszkaniowych. W 2012 roku do jednostek osiedlowych o największym potencjale ludności powyżej 40 tys. mieszkańców należały: Stare Miasto (79,8 tys. osób), Retkinia (76,4 tys.), Radogoszcz (46,4 tys.), Widzew Wschód (46,2 tys.) i Teofilów (43,2 tys.). Najmniej zaludnione były obszary peryferyjne, często skupiające mniej niż 200 osób (Dzieciuchowicz 2014).

W świetle spisu powszechnego z 2011 roku, na terenie miasta występują obszary względnej dominacji (w odniesieniu do warunków ogólnomiejskich) ludności określonych grup wieku. Największym udziałem ludności starej w przestrzeni miasta odznaczały się Bałuty, gdzie odsetek mieszkańców w wieku 65 lat i więcej wyniósł ponad 20%. Obszarami miasta, które odznaczały się najniższymi udziałami osób starszych były Śródmieście i Widzew (tab. 2). Nieco inny był układ przestrzenny rozmieszczenia najstarszych mieszkańców miasta (85 lat i więcej), niewielka relatywna nadwyżka tej grupy występowała na Bałutach i w Śródmieściu.

Poziom zaawansowania starzenia się ludności mierzony indeksem starości demograficznej jednoznacznie wskazuje, że proces ten dotyczy głównie Bałut – wartość wskaźnika ponad 186. Jednocześnie należy zaznaczyć, że we wszystkich częściach miasta indeks był większy niż 100, co oznacza, że wszędzie udział ludności starej przekraczał udział dzieci do 14. roku życia (tab. 2).

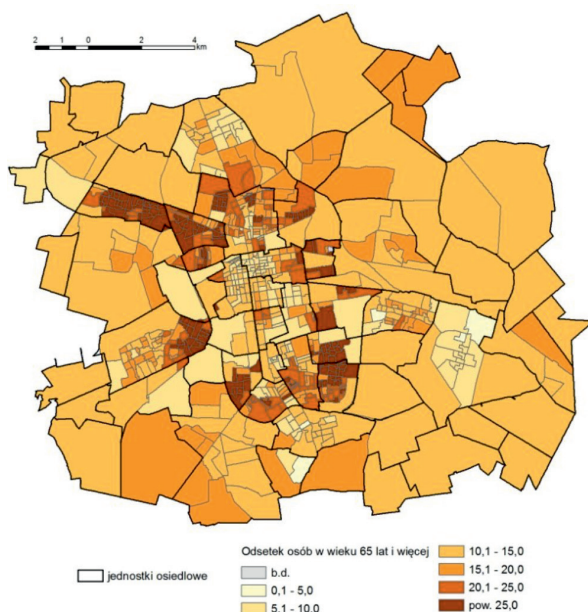
Interesująco przedstawia się struktura wieku subpopulacji ludzi starych i jej zróżnicowanie przestrzenne w mieście. Podobnie jak w przypadku całego miasta, we wszystkich dzielnicach dominowali „młodszy starzy”, na drugim miejscu pod względem liczebności byli mieszkańcy w wieku 75–84 lata, zaś najmniejszy udział w zbiorowości starszych osób przypadł najstarszym mieszkańcom miasta, mającym 85 lat i więcej. Szczególna sytuacja pod względem zróżnicowania struktury ludzi starych występowała w Śródmieściu, gdzie odsetek osób w wieku 65–74 i 75–85 lat był zbliżony do siebie, a najstarsi mieszkańcy stanowili największy odsetek ogółu ludzi starych spośród wszystkich dzielnic Łodzi – bo aż ponad 16% (tab. 2).

W przestrzeni Łodzi można zaobserwować obszary względnej dominacji ludności w wieku 65 lat i więcej, biorąc pod uwagę rejony statystyczne jako jednostki odniesienia. Najwyższe wartości udziału tej grupy przekraczały 25% ogółu mieszkańców danego rejonu spisowego (ryc. 5). Rejony te występowały wokół strefy śródmiejskiej, tworząc koncentryczną strefę wokół centrum miasta. Największa koncentracja tych rejonów zlokalizowana była w następujących jednostkach osiedlowych: Teofilów, Żubardź, Stare Miasto Bałuty, Zarzew, Zachodnia Dąbrowa, Nowe Rokicie i Retkinia. Wymienione rejony o największym udziale ludności starej w Łodzi to obszary o zabudowie wielorodzinnej, blokowej (ryc. 6). Najstarsi mieszkańcy miasta – osoby mające 85 lat i więcej – zamieszkiwali rejony spisowe w jednostkach osiedlowych: Stare Miasto Bałuty, Doły, Nowe Miasto, Nowe Rokicie, a ich udział w ogólnej liczbie ludności wynosił ponad 5% (ryc. 7). Są to rejony z dominacją zabudowy wielorodzinnej oraz w mniejszym stopniu jednorodzinnej i śródmiejskiej (ryc. 8).

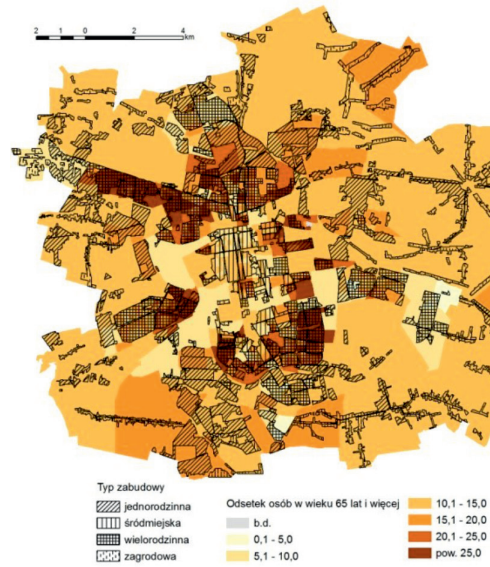
Tabela 2. Charakterystyka ludności w wieku 65 lat i więcej w Łodzi w 2011 roku według byłych delegatur Urzędu Miasta Łodzi

Wyróżnienie	Łódź Bałuty	Łódź Górna	Łódź Polesie	Łódź Śródmieście	Łódź Widzew	Łódź
Odsetek ludności w ogólnej liczbie ludności w wieku:						
65 lat i więcej	20,4	17,7	16,7	14,2	14,4	17,3
85 lat i więcej	2,3	2,0	1,9	2,3	1,6	2,0
Odsetek ludności w ogólnej liczbie ludności starej w wieku:						
65–74 lata	49,3	45,7	52,6	43,5	53,5	49,2
75–84 lata	39,3	43,0	36,1	40,4	35,7	39,1
85 lat i więcej	11,4	11,3	11,3	16,1	10,8	11,6
Indeks starości demograficznej	186,4	154,4	143,4	120,4	119,3	150,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie NSP 2011.

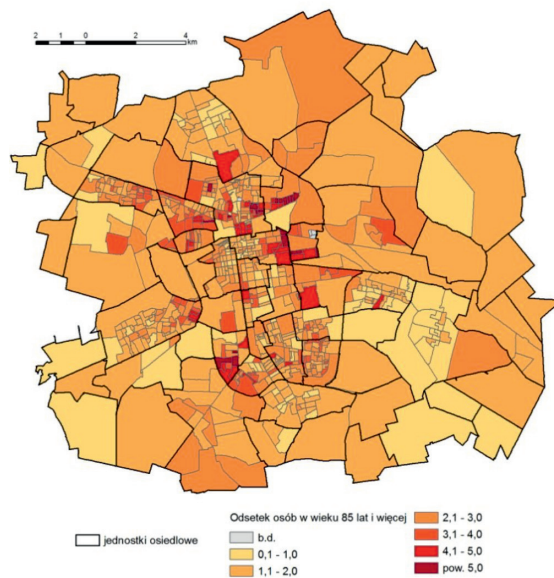
**Ryc. 5.** Odsetek ludzi w wieku 65 lat i więcej w Łodzi w 2011 roku według rejonów spisowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie NSP 2011.



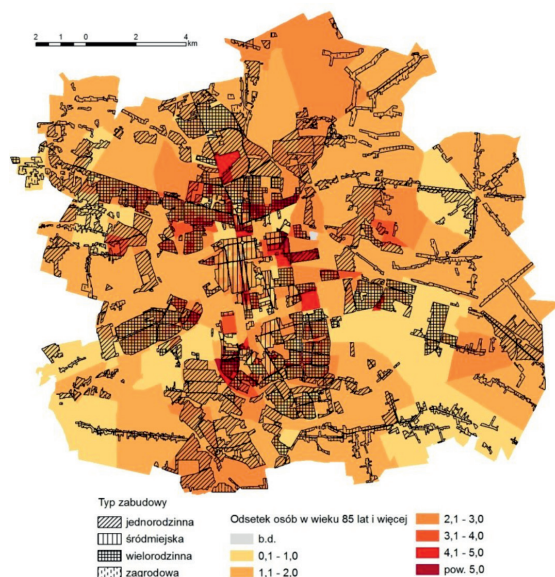
Ryc. 6. Odsetek ludzi w wieku 65 lat i więcej w Łodzi w 2011 roku według rejonów spisowych i typy zabudowy

Źródło: opracowanie własne na podstawie NSP 2011.



Ryc. 7. Odsetek ludzi w wieku 85 lat i więcej w Łodzi w 2011 roku według rejonów spisowych

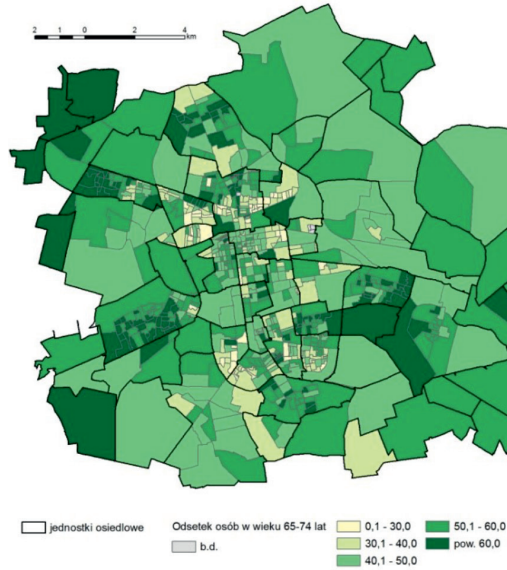
Źródło: opracowanie własne na podstawie NSP 2011.



Ryc. 8. Odsetek ludzi w wieku 85 lat i więcej w Łodzi w 2011 roku według rejonów spisowych i typy zabudowy

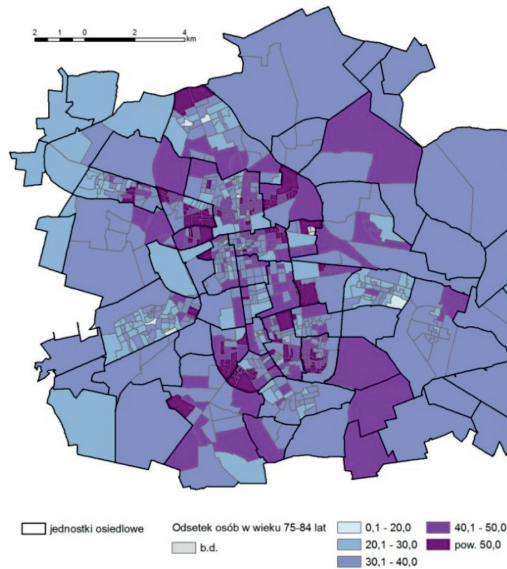
Źródło: opracowanie własne na podstawie NSP 2011.

Analizą rozkładu przestrzennego miejsc zamieszkania osób starych w Łodzi objęto także poszczególne grupy wiekowe seniorów, tj. 65–74, 75–84 i 85 i więcej lat. W przypadku najmłodszej grupy seniorów, obszarami o największej koncentracji udziału „młodszych starych” w ogólnej liczbie starszych osób w mieście (powyżej 60%), były rejony leżące w różnych częściach miasta (ryc. 9). Ta grupa seniorów w dużej części koncentrowała się w jednostkach peryferyjnych miasta z zabudową jednorodzinną (Sokołów, Zielona Woda, Romanów, Jagodnica, Łaskowice, Andrzejów), jak i w jednostkach zabudowy wielorodzinnej (Teofilów, Retkinia, Zarzew). Odmienne zaś prezentuje się zróżnicowanie przestrzenne miejsc zamieszkania grupy „starszych starych” (74–84 lata). Osoby w tej grupie wiekowej dominowały względnie w środkowej części miasta wokół centrum (ryc. 10). Udziały osób w wieku 74–84 lata powyżej 50% w ogólnej liczbie ludzi starych odnotowano w rejonach statystycznych, które były zlokalizowane w jednostkach osiedlowych: Radogoszcz, Doły, Akademicka, Widzew Zachód, Dąbrowa Zachodnia, Kurak, Nowe Rokicie, Żubardź, Koziny). Najbardziej mozaikowy układ przestrzenny występował w przypadku miejsc zamieszkania najstarszych mieszkańców Łodzi (ryc. 11). „Najstarsi starzy” w wieku 85 lat i więcej byli skoncentrowani w śródmieściu, w strefie wokół centrum, ale także w wybranych jednostkach peryferyjnych miasta.



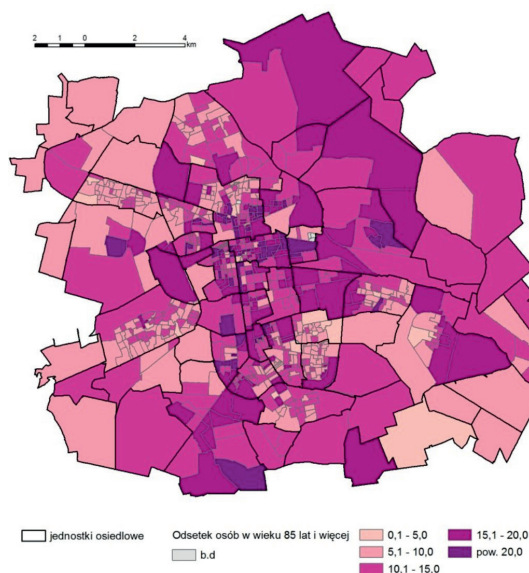
Ryc. 9. Odsetek ludzi w wieku 65–74 lata w ogólnej liczbie ludzi starych w Łodzi w 2011 roku według rejonów spisowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie NSP 2011.



Ryc. 10. Odsetek ludzi w wieku 75–84 lata w ogólnej liczbie ludzi starych w Łodzi w 2011 roku według rejonów spisowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie NSP 2011.



Ryc. 11. Odsetek ludzi w wieku 85 lat i więcej w ogólnej liczbie ludzi starych w Łodzi w 2011 roku według rejonów spisowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie NSP 2011.

1.5. Zakończenie

W Łodzi od lat 90. ubiegłego wieku obserwuje się regres demograficzny, objawiający się depopulacją i starzeniem się ludności. Niekorzystne dla rozwoju miasta zjawiska demograficzne były zdeterminowane zarówno zmianami transformacyjnymi po 1989 roku, jak również przemianami w zachowaniach reprodukcyjnych i migracyjnych ludności. Obecnie poziom zaawansowania starzenia się ludności w Łodzi jest największy spośród największych miast w Polsce. Udział osób w wieku 65 lat i więcej w naszym mieście w 2016 roku był o 2 pkt. procentowe wyższy niż w Warszawie, Wrocławiu, Poznaniu czy Krakowie. Proces starzenia się ludności w Łodzi będzie postępował, według prognozy demograficznej opracowanej przez GUS w 2014 roku, odsetek ludzi starych w 2050 roku ma wynieść ponad 37%.

Analiza rozkładu przestrzennego miejsc zamieszkania osób starych w Łodzi wykazała, że proces starzenia się ludności w mieście jest w znacznym stopniu zróżnicowany przestrzennie. Układ przestrzenny miejsc koncentracji osób starych jest odmienny od rozkładu potencjału ludnościowego miasta. Wyraźne różnice można zaobserwować w przypadku śródmiejskich i peryferyjnych obszarów miasta oraz strefy wokół centralnej części miasta. Centrum miasta jest obszarem o dużej koncentracji ludności ogółem i znacznie mniejszej ludności starej, zaś w przypadku terenów peryferyjnych mamy do czynienia z sytuacją odwrotną, szczególnie w przypadku wybranych grup wiekowych ludzi starych.

Literatura

- Dzieciuchowicz J., 2014, *Ludność Łodzi – rozwój i przemiany strukturalne*, Wydawnictwo UŁ, Łódź.
- Frątczak E., 2002, *Proces starzenia się ludności Polski*, „Studia Demograficzne”, 2(142): 3–27.
- Giddens A., 2005, *Socjologia*, Warszawa.
- Grundy E., 1996, *Population ageing in Europe*, [w:] Coleman D. (red.), *Europe's population in the 1990s*, Oxford University Press, New York.
- Grzelak-Kostulska E., 2016, *Seniorzy w Polsce w świetle procesów modernizacyjnych*, Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń.
- Kowaleski J.T., 2008, *Struktura demograficzna starszego odłamu ludności (rozważania metodologiczne i elementy obrazu sytuacji w województwach i powiatach na przełomie stuleci)*, [w:] Kowaleski J.T., Szukalski P. (red.), *Starzenie się ludności Polski. Między demografią a gerontologią społeczną*, Wydawnictwo UŁ, Łódź: 11–27.
- Kurek S., 2008, *Typologia starzenia się ludności Polski w ujęciu przestrzennym*, Wydawnictwo Naukowe AP, Kraków.
- Lutz W., Skirbekk V., Testa M.R., 2006, *The Low Fertility Trap Hypothesis. Forces that May Lead to Further Postponement and Fewer Births in Europe*, „Vienna Yearbook of Population Research”: 115–151.
- Statystyczna charakterystyka Łodzi według jednostek osiedlowych oraz miejsc przyłączonych z dniem 01.01.1988 r.*, 1990, Łódź.
- Stuart-Hamilton I., 2006, *Psychologia starzenia się*, Poznań.
- Szukalski P., 2010, *Starzenie się ludności Łodzi na tle największych polskich miast od początku XX wieku*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Sociologica”, 35: 103–125.
- Szukalski P., 2012, *Sytuacja demograficzna Łodzi. Zapaść demograficzna Miasta i jej skutki dla przyszłości Łodzi*, Wydawnictwo Biblioteka, Łódź.
- Preston S.H., Himes C., Eggers M., 1989, *Demographic Conditions Responsible for Population Ageing*, „Demography”, 26(4): 691–704.
- Rosset E., 1982, *Fenomeny demograficzne XX wieku*, [w:] Wolański N. (red.), *Ekologia populacji ludzkich*, Warszawa–Wrocław: 7–47.

Historia artykułu

Data wpływu: 25 maja 2017

Data akceptacji: 30 sierpnia 2017